

About Elly

Yönetmen: Asghar Farhadi

Senaryo: Asghar Farhadi, Azad Jafarian

Oyuncular: Golshifteh Farahani (Sepideh), Shahab Hosseini (Ahmad), Taraneh Alidoosti (Elly)

2009 / İran, Fransa / Farsça, Almanca /119'

“Siz görmezden gelseniz de gerçekler var olmayı sürdürürler.”

Aldous Huxley

Darbareye Elly (*About Elly*, 2009) şüphesiz ki *Asghar Farhadi*'nin İran sinemasına kattığı önemli filmlerden biri. *Darbareye Elly*, senaryosu, çekimleri ve olabildiğince samimi oyunculukları ile sinema tarihinde, modern klasiklerden sayılabilir. Bu başarı 2009'ta Berlin Film Festivali başta olmak üzere birçok film festivalinde verilen ödüllerle tasdikleniyor.

Bir durum değerlendirmesine benzeyen film sizi ilk sahneden içine alıyor. Yönetmen ön bilgi vermeksizin karakterlerin hikâyesine ortak ediyor bizi. Yavaş yavaş onların konuşmalarından nasıl bir ilişkiye sahip olduklarını öğrenmeye çalışıyoruz. Bu filmde kim gerçeği ne kadar biliyor bir gizem konusu. Film kalabalık bir arkadaş grubunun İran'ın kuzeyine üç günlük ufak bir kaçamak yapmasıyla başlıyor. İçlerinde üç evli çiftin bulunduğu sıcak, neşeli bir durum hikâyesinin içinde buluyorsunuz kendinizi. Bu arkadaş grubunun içerisinde Almanya'dan yeni gelmiş ve boşanmış Ahmet ile çiftlerden ikisinin çocuklarının öğretmeni olan Elly de bulunmakta. Çöpçatan arkadaşların yapmaya çalıştığı şey ise bu iki insanı bir araya getirip aralarını yapmak. Deniz kıyısında, manzarası şahane, kapısının kilidi olmayan köhne bir evde kalırlar. Siz filmin akışına kapılıp giderken, yönetmen sizden bazı sahneleri fark ettirmeden saklamaya başlar. Konuşmaların hararetinden durup detaylar üzerine düşünmenize izin vermek istemiyor gibidir.

Bu yakınlaşmalar, muhabbetler, oyunlar sürüp giderken filmin belki de en can alıcı sahnesiyle karşılaşılıyorsunuz. Elly bir gece kalmayı planladığı bu yerden dönmek ister. Ama Elly'e yapmaya çalıştıkları Ahmet'in ısrarcı yakın arkadaşı Sepideh, onun gitmesine izin vermez. Zaten filmin devamında fark ettiğimiz üzere Ahmet ve Sepideh'in değişik bir ilişkileri vardır. Ahmet Sepideh'in fikrini almaksızın hayatında hiçbir şeyi adam akıllı yapmayı başaramaz. Bu izin vermeyişin ardından merdivenlere çöken karakterimize çocuklara bakması tembihlenir. Çocuklardan biri uçurtmasını uçurmayı başaramaz ve Elly yardım etmek ister. Uçurtmayı eline alan Elly kahkahalarıyla koşuşturmaya başlar. Yönetmenin hızlı çekimleriyle kolayca o neşenin içine girersiniz; fakat sahnenin kaotik yapısıyla sanki bir şeyler belli etmeye çalışır Farhadi, gelecekte haber verir o kısa sahnedeki sinematografisiyle. Sessiz sakin ama gizemlerle dolu olan bir kadının fırtınasına tanıklık gibidir o koşuşturma. Film boyunca hakkında hiçbir şeyden emin olmadığınız karakteri tanımaya başladığınızı hissedersiniz; o hiç konuşmadan. Sonrası sert bir tokat gibi iniyor yüzünüze. Bir anda kesilen sahne küçük kızın babasına seslenmesi ile başlıyor. O arada ne olduğunu tahmin edebiliyorsunuz; yönetmen o korku anının sessizliğini ve donukluğunu yansıtıyor kamera ve kadraj tercihiyle. Dış sesin hâkim olduğu fonda koşuşturmaları ve bağrıışları duyuyorsunuz. Herkes korku içinde denizde oynayan ve sonra boğulma tehlikesi geçiren Arash'ı bulmak için denize atlıyor. Bağrıışlar ortasında kalıyorsunuz, kamera yine hareketli ve hızlı. Çocuğu kurtardıktan sonra ise film sonuna kadar herkesi çıkmaza sokan soru beliyor: “Elly nerede?”. Tüm bunları izlerken olayın dışında gibi hissetmiyorsunuz kendinizi. Baştan beri hakim olan belgeyle yaklaşan hava; zaten o sahneye kadar, kısmen ya da tamamen isiz içine çekmiş durumda. Sanki oraya arkadaşlarıyla tatile giden sizersiniz, arkadaşlarınızla voleybol oynarken veya içeride bir şeylerle uğraşırken deniz de bir olay cereyan ediyor ve siz koşturarak olayı anlamaya çalışılıyorsunuz. Nasıl olduğunu görmüyorsunuz bile. Hatta olay sonrasında bir geridönüm bile izlemiyoruz. Mesele sizin kafanızda canlandırdığınızdan ibaret. Öyle olmasa bile tüm karakterler bilip de sustuklarıyla, bundan fazlasını gizliyor sizden. İzleyici cevaba sahip olmadığı için bilmeyen karakterler gibi adım adım öğreniyor olup bitenleri.

Mesele bir süre sonra çığırından çıkmaya başlıyor. Karakterler birbirine düşmeye ve kendilerini kaybetmeye başlıyorlar. Gerçeğe ne kadar sahip olduğunuzla alakalı bir mesele beliriyor. İnsan süzgecinden geçen bir gerçek size ne kadar doğru aktarılabilir ki? Ortada iki ihtimal var. Elly, her şeyden bunalıp onları orada bırakıp hiçbir şey söylemeden evine dönmüş de olabilir. Arash'ı denizden kurtarmak için denize girmiş ve o dalgalar arasında boğulmuş da olabilir. Elly hakkında kimse hiçbir şey bilemiyor, onun ne yaptığına dair tahmin bile yürütemiyorlar. Suyun yüzeyine yaklaşan kamerasıyla kaosu yine en çıplak haliyle vermeyi başarıyor yönetmen. Arama sahneleri izleyiciyi çarpıyor; bunun yanı sıra, o sahnelerde akıp giden diyaloglar/monologlarla insan çözümlenmeleri de sürüp gidiyor. İşler sarpa sarmaya başlayınca tahammülsüzlüğümüzün nasıl ortaya çıktığına ve bununla nasıl baş edemediğimize tanık oluyoruz. O huzurlu ana kavuşabilmek için şiddet ve hoşgörüsüzlük ortaya çıkıyor. Elly'nin ölüp ölmediğinden sıyrılıp tüm olup biteni izliyorsunuz. İşin içine Elly'nin nişanlısı da dâhil olunca kendini suçsuz çıkarmaya çalışan karakterler yalanlar söylemeye başlıyor. Tüm cevapların Sepideh'te olması, onu karar vermeye zorluyor. Herkes ondan karar vermesini beklerken tuvalete girip, küçücük alanda nasıl panikle yürüdüğünü görüyoruz. Ufak bir aynadan olup biteni izlememizi sağlıyor yönetmen. *Golsbifteh Farahani (Sepideh)* başarılı bir oyunculuk sergiliyor. Elly'nin nişanlısına yalan söylerken suratından içindeki kararsızlığı, o suçluluk duygusunu izliyorsunuz, sesi çıkmakta zorlanıyor ve ağzından çıkan her kelime korku ve tereddüt barındırıyor. O an, onları dinlemiyor olsanız bile Sepideh'in yüzünden ne olup bittiğini anlayabilirsiniz. İran'da bir kadın için önemli bir kavram olan "namus" un üzerini karalayıp atıyorlar. Sonrasında denizde bulunan bir kadın cesedinin haberi geliyor. Namusu kirlenen bir kadının hemen ardından ölüm haberinin gelmesi sadece bir rastlantı da olabilir ya da Farhadı'nın İran'da hüküm süren şeriatın kadınlar üzerinde kurduğu egemenliği göstermeye çalıştığı bir eleştiri de. İmgelerin hakim olduğu bir sinemadan bahsediyorsak; ve ikinci seçenek daha ağır basıyor sanırım. Neticede ölüm haberi algınızdan süzülüp gidiyor. Nişanlısı bile cesedi teşhis etmeye giderken, neyi teşhis etmeye gittiğinin şüphesine düşüyor.

Filmin sonunda her şey üzeri nazikçe örtülmüş ve görünüşte kimseye zarar vermeyecek durumda bırakılıyor. Yargısını vermeden, yalanların ve çözülen ilişkilerin hesabı izleyicinin vicdanına bırakıyor yönetmen. Ve gerçek ortaya hiçbir zaman çıkamayacak, birileri saklamaktan vazgeçmedikçe.

Berna Naldemirci